

het klassieke recht, de periode van Augustus tot Alexander Severus, kwam zij dan ook schier niet meer voor, zij het al, dat zij blijkens Tacitus' *Annales* onder Tiberius ¹⁾ nog bekend, en zelfs in de dagen van Gaius en die van Ulpianus nog niet geheel verdwenen was ²⁾, wat vermoedelijk eerst plaats greep onder de Christenkeizers ³⁾.

Volgens de *lex XII tabularum* kon het huwelijk echter ook *per coëmtionem* worden gesloten, welke vorm, door Roszbach van Latijnschen oorsprong gehouden ⁴⁾, en ook voor de plebejers toegankelijk, even als de *confarreatio* de vrouw *in manum mariti* bracht. *Coëmtio* geschiedde, gelijk ons Gaius meldt ⁵⁾, »per mancipationem, id est per quandam imaginariam venditionem”. Gemeenlijk wordt aangenomen, dat het voorwerp van den schijnkoop de vrouw zelf was ⁶⁾. Volgens Hölder echter bestond de koop hierin, dat de vrouw zich inkocht in de door haar over zich begeerde macht des mans ⁷⁾.

Echter kende de *lex XII tabularum* ook huwelijken, waarbij de vrouw niet in *manum mariti* kwam, al kon die verhouding dan nog tijdens het huwelijk worden gevestigd. Ja, dit huwelijk zonder *manus* verdrong straks alle andere vormen, nadat het reeds tijdens de republiek waarschijnlijk het meest gebruikelijk was geworden ⁸⁾.

Gelijk ik zeide, kon bij dit huwelijk, nog nadat het was gesloten, de *manus* ontstaan, en wel, indien de vrouw gedurende een jaar in de echtelijke woning verbleef, zonder door een *trinodium*

¹⁾ Deze keizer ontnam aan de *confarreatio* het privaatrechtelijke gevolg, dat de vrouw ook in de *familia* des mans overging. Cf. Hölder, t. a. p., p. 27.

²⁾ Cf. Wächter, t. a. p., p. 46. Deze schrijver wijst, p. 139, ook hierop, dat de godsdienstige plechtigheden der *confarreatio* in dien tijd maar al te weinig in overeenstemming waren met den toenmaals heerschenden geest van lichtzinnigheid en spotzucht.

³⁾ Cf. Wächter. t. a. p., p. 201.

⁴⁾ Cf. t. a. p., p. 181.

⁵⁾ I. 113.

⁶⁾ Zoo ook Roszbach, t. a. p., p. 72.

⁷⁾ T. a. p., p. 19 en volg. Vroeger is wel beweerd geworden, dat de *coëmtio* een wederkeerig koopen was van man en vrouw: »maritum et uxorem sese invicem emisse.” Cf. Wächter, t. a. p., p. 56.

⁸⁾ Cf. Wächter, t. a. p., p. 94.